

Inhoud

Inleiding

Mijn ontdekking van Almere 7

- 1 Over rotsblokken, zwarte muren en
liefdesratten 11
- 2 De stad van de dromende stenograaf 19
- 3 De menselijke wildernis en de stadsecoloog 35
- 4 Nijlpaarden in de Oostvaardersplassen 51
- 5 De nieuwe truttigheid en een machtige
buschauffeur 59
- 6 De visweer in Stichtsekant 71
- 7 Plaatsen met betekenis 81
- 8 Honderdduizenden bomen 93
- 9 De truc met de rolstoelen 105
- 10 Het nieuwste nieuwe land: de Marker
Wadden 117
- 11 De groene uitvalsweg naar de toekomst 133
- 12 Een aangename habitat 151

Dankwoord 159

Inleiding

Mijn ontdekking van Almere

Ik zit op een voorouderlijke bank. Op de achterzijde prijkt een inscriptie: ‘Het is van de Zeemacht, onder de voorzienigheid van God, dat de veiligheid en de welvaart van dit Imperium afhangt.’ En ik schrijf aan een oude veldkeukentafel. Juist: het verleden.

Maar de bank en de tafel staan op het dakterras van een modern woonblok, dat misleidend De Melkfabriek werd genoemd. Ik heb er een penthouse gehuurd: ik kijk uit over de toekomst. De toekomst van de groeiende menselijke bevolking, die leeft in steden, groene steden – want ze zullen groen moeten zijn als we met tien miljard mensen willen overleven.

Deze stad is echter anders: haar uitbreiding over het land is vrij van schuldgevoelens. Waarom? Omdat elk piezeltje grond ontfutseld is aan de zee. Door de Nederlanders, het enige volk ter wereld dat niet bang is voor enkele miljoenen tonnen wassend water. En zee is er nog meer dan genoeg. Op planetaire schaal beschouwd is er elk jaar méér zee.

Almere heeft ambitie. Almere heeft plannen. Het

Nobelhorst

is qua oppervlakte groter dan Amsterdam. Er zijn geregeld geruchten dat Schiphol naar deze contreien zal verhuizen. Er worden keer op keer plannen beraamd om een gigantische tunnel te graven zodat Amsterdam nog dichterbij komt.

Het is een kwestie van tijd, dunkt me, alvorens Amsterdam, platgelopen door toeristen, ondergraven, gereduceerd wordt tot een bescheiden voorstad van Almere. Het is in het verleden vaak genoeg gebeurd dat de satelliet de zon overschaduwde.

Een grote groene stad? Op dit ogenblik zeer zeker. Almere is de groenste middelgrote stad van Neder-

O'Hanlon (links) in zijn appartement in Almere

land en een van de groenste steden ter wereld. Waar ik woon, in de nederzetting Nobelhorst, kan ik zo volwassen bos in lopen. (Elke boom werd dertig jaar geleden met de hand geplant.) Ik zie bevers, everzwijnen laten hun sporen na. En er is een plaatselijke havik. Ik heb in Nobelhorst meer kleine zangvogels gezien dan in de rest van mijn leven.

Ik heb drie jaar in Almere gewoond. Toen ik gastschrijver van Almere werd, kwam ik eerst bij de duikschool terecht, tegenover een onbewoond eiland. Later belandde ik in het uit het niets verschijnende Nobelhorst, waar ik woonde toen het nog een woestijn was. Nog voor er straten waren, hingen er al

bordjes met straatnamen. Sindsdien zijn er niet alleen riolen gekomen, en straten, maar worden er ook in een razend tempo woningen neergezet – en de bewoners stromen toe.

Ik was een pionier van Nobelhorst. Ik voel me er nu vreemd genoeg verantwoordelijk voor, voor het welbevinden van wie na me kwam, voor de bevers, die jaloers werden op zoveel menselijke bouwlust en die nu op hun beurt versneld bomen omleggen, voor de woestenij die omgetoverd werd in een paradijsje.

Ik heb Almere verafschuwed, ik heb Almere omarmd. En ik mis het al nog voor ik weer vertrek.

Dit is het relaas van mijn ontdekkingstocht door een nieuwe stad, met nieuwe natuur, waarin vogels en mensen hun draai vinden, door een stad die uit het niets verscheen maar toch een rijk verleden heeft, waarover we met de dag meer vernemen.

I

Over rotsblokken, zwarte muren en liefdesratten

Het is alsof de tijd hier spelletjes speelt. Ik verlaat De Melkfabriek – zo genoemd om de indruk te wekken van een oude, verlaten fabriek, eerder dan een modern flatgebouw – waar je aan de lift kunt aflezen hoeveel besparing de zonnepanelen opleveren. Als ik me niet vergis, besparen we 9000 euro. Of 9000 kilowattuur. We worden rijk van de zon.

Ik negeer de gemeenschappelijke ruimte, waar we geacht worden het sociaal weefsel in het gebouw in interactie met de burens te versterken. Hoe Hollands! Zelfs in een appartementsgebouw wordt gesleuteld aan een betere wereld. De ruimte wordt amper gebruikt, weliswaar.

Ik zeg Coby even gedag, de eigenares van La Coppelia. La Coppelia is de enige winkel van Nobelhorst. De enige winkel is gespecialiseerd in balletbenodigdheden. Als tutu's en handgemaakte balletpoppen je gelukkig maken, moet je zeker naar Nobelhorst komen. Die kun je, zegt Coby, nergens anders in Almere vinden. Onder milde druk van omwonenden heeft

ze haar aanbod verruimd: ze verkoopt nu ook melk en brood en wijn, en ijsjes of frisdrank voor wie kavels komt bekijken.

Ik stap over een kleine rustieke brug, die gisteren aangelegd is, en bevind me in modern bos. In een zucht sta ik oog in oog met een reebok, in zijn grijze jas met groeiend gewei. Het dier straalt lente en seks en geluk uit. 'Kijk,' zegt hij, 'ik ben geen zeldzaamheid, ik heb een groot verspreidingsgebied. En het gaat zo goed met me omdat het me niet kan schelen dat ik leef in een bosje dat dertig jaar geleden werd geplant. Het mag ook twintig of veertig jaar zijn – mij maakt het echt niet uit. Jij met je jungle!' gaat hij verder, 'die kan me gestolen worden.'

Ik kijk naar boven en zie een nog vreemder tafereel: in de bomen heeft een aalscholver zijn nest gemaakt. De grote, zwarte, prehistorische vogel doet alsof zijn aanwezigheid hier doodnormaal is.

Vanaf een bankje aan een vijver kan ik ijsvogels in de gaten houden, of zilverreigers. Eén keer zag ik een meerkoet die probeerde op te vliegen terwijl er een snoek vervelend aan zijn poot was blijven hangen. Ik maak een ommetje en beland aan de andere kant van Nobelhorst – op de grens tussen bos en straat, in nieuwbouwgebied, waar bewoners uit een grote catalogus hun droomhuis kunnen bestellen. Dat kan hypermodern of onmiddellijk oud zijn, van het genre getransplanteerd boerderijtje. Sommigen kiezen voor een strodak.

Een stel komt het perceel bekijken waar hun huis

In de nieuwe natuur

opgetrokken zal worden. De man wijst met op de feiten vooruitlopende trots naar de locatie, bij een grote boom. Ze verhuizen hierheen uit Almere Buiten. Waarom zouden ze niet enthousiast zijn?

Het loopt niet altijd zoals gepland. Een buurman, een zeekapitein, kwam na lange omzwervingen in Nobelhorst terecht. Hij droomde er zijn hele leven van een houten huis te hebben, met uitzicht. Hij koos voor een huis dat gebaseerd was op wat hij in Finland had gezien. Dat kon perfect in Nobelhorst. Het huis lijkt hierheen getransporteerd te zijn uit een stuk Fins oerbos. De eindeloze naaldwouden moest je erbij denken.

Omwille van de privacy wilden de autoriteiten niet onthullen hoe de plannen van de burens eruitzagen. En op een dag – bouwen gaat snel in Almere – kwam de kapitein thuis en wist hij dat zijn uitzicht niet uit naaldwoud zou bestaan. Aan weerszijden van zijn huis waren moderne bouwsels met zwarte muren opgetrokken, muren die vloeken met zijn houten constructie.

Hoe voelde hij zich, nu zijn rustieke droomhuis in een modernistisch kader was beland?

‘Shit happens,’ gromde hij.

Je droom reikt maar tot de rand van je kavel. En toch ook niet. Over Nobelhorst is nagedacht.

Op een zondagochtend zie ik vanaf mijn dakterras hoe kinderen spelen dat het een lieve lust is. In het omheinde tuintje van het ene huis stuitert het kroost op een trampoline, terwijl in het parkje tegenover het huis kinderen elkaar op de fiets achtervolgen. Het park was nog amper begroeid toen ik hier kwam wonen, maar het was al uitgetekend, met rotsblokken die de fantasie van de kinderen moesten prikkelen. En dat doen ze ook. De rotsen kunnen beklommen worden, ze zijn handig bij verstoppertje en doen dienst als fort bij het oorlogje spelen. Later vernam ik dat er over die rotsblokken discussie is geweest. Of ze wel nodig waren? Of ze niet vloeken in een rotsvrij landschap? Ze zijn duur in het onderhoud, ze maken het moeilijk om het gras te maaien. Maar hulde aan degene die voet bij stuk heeft gehouden.

Een kind dondert spectaculair van zijn fietsje. Hij

Het houten huis van de kapitein, geprangd tussen moderniteit

is in dubio of hij zal huilen, maar een van zijn speelmaatjes applaudisseert. Het gevallen kind schudt de pijn van zich af, negeert de tranen die opwellen en verkiest de glorie van het applaus. Elders zou ik denken: het is spottend applaus. Maar hier lijkt het positief bedoeld. Zou het kunnen dat in Nobelhorst de wereld haar kwaadaardige stekels heeft ingetrokken?

Ik heb in drie jaar Almere geen enkel kind horen huilen. Zelfs baby's blijven rustig. Waarom zouden ze huilen? Dit is een stad zonder angst. Alles is met het oog op veiligheid ontworpen. Fietspaden hebben een